

La corporació notarial de València, la més antiga d'Espanya

Autor: Curiositats passejant per València

Data de publicació: 18-10-2020

Ens fem ressò d'una notícia apareguda a la revista digital 'Curiositats passejant per València' sobre l'antiguitat del gremi de notaris de la ciutat de València, el primer de les terres hispàniques.

Si passem pel carrer Pascual i Genis de València, situat al primer eixample que tingué lloc a la ciutat després de l'enderrocament de les seues muralles medievals, en arribar a l'altura del seu número 21 ens trobarem amb un bell edifici de façana eclèctica historicista, que va ser construït l'any 1883 per l'arquitecte Joaquim Maria Belda per a ser seu del Col·legi de Notaris de València.

La particularitat que té aquest edifici no és altra que el fet d'albergar la institució notarial més antiga d'Espanya.

Creat en ple renaixement del Dret, el Regne de València fundat per Jaume I en 1238 va comptar amb notaris des del principi. Vingueren ací amb els exèrcits cristians, i van participar en la primeríssima reordenació del territori que acabava de ser arrabassat als musulmans.

Aquest notariat cristià formava part d'una estructura jurídic-administrativa creada ex novo, que havia de posar-se a punt el més aviat possible per assegurar el govern d'un territori de dimensions considerables, on l'assentament de la minsa població dominant mostrava encara una forta inestabilitat, i els seus antics propietaris musulmans, ara esdevinguts minoria dominada, optaven per l'emigració o patien desplaçaments forçosos.

Edifici del Col·legi de Notaris de València.

Les disposicions legals que van donar origen a la institució notarial valenciana van formar part del Costum, el primitiu codi legal atorgat pel rei a la ciutat de València l'any 1239.

Mitjançant un privilegi atorgat a València el 22 de novembre de 1239, Jaume I donava potestat als notaris de la ciutat

per actuar en tot el territori del Regne. Aquesta concessió apareix recollida en els primers Furs, creats l'any 1250 a partir de l'esmentat Costum de València, amb la intenció de dotar el nou regne d'un marc jurídic comú.

Aquest privilegi de 1239 suposava el reconeixement exprés per part del monarca de l'existència jurídica de la Universitas Notariorum Valentie, que integrava tots i cadascun dels notaris de la ciutat (Universis et singulis notariis civitatis Valentie) que ac

tuaven com a sol·licitants i beneficiaris de la concessió règia. Aquest fet suposaria l'existència d'un grup que, a partir d'afinitats i interessos comuns, manifestava la voluntat de constituir-se en cos com a expressió d'un procés de consolidació institucional i conquesta d'espais polítics en sintonia amb l'existència d'altres cossos més reconeguts.

Segell del Col·legi de Notaris de València.

El notariat valencià va sol·licitar l'ampliació de les seues competències al conjunt del Regne, en un context marcat per la reactivació de la conquesta i la reordenació de la propietat immobiliària a la capital.

Aquesta precocitat del corporativisme professional dels notaris valencians, tingué probablement el seu origen en un ràpid creixement de la demanda relacionada amb l'afluència de repobladors i la política del Repartiment (primeres donacions, transaccions entre els repobladors, cens de propietaris, segones donacions, ...).

L'any 1250, quan la Corona va ampliar les ordenances notariales valencianes, ja no ho va fer mitjançant un privilegi dirigit específicament al cos dels notaris, com en 1239, sinó dins d'un altre que reunia diverses concessions fetes als prohoms i a la Universitas de València (Concedimus et laudamus vobis universis et singulis probis hominibus et universitati Valentie presentibus et futuris), és a dir, al govern ciutadà.

Això no significava que la corporació notarial reconeguda en 1239 desapareguera, sinó que va ser reconduïda dins de les noves estructures de poder ciutadà, que d'ara endavant mediatitzarien el seu desenvolupament institucional.

Les reformes de 1283, confirmades al Privilegium Magnum d'aquest any, donaren quasi ja forma definitiva al sistema constitucional valencià. Els oficis van conservar la participació en el Consell, que estipulava que cada ofici triaria a quatre representants o consellers. En 1329, a les Corts celebrades a València i com a part d'una reforma més àmplia de sistema polític, les autoritats municipals van obtindre del rei Alfons IV sengles furs que regulaven de manera detallada els procediments d'habilitació i correcció de notaris per part de la ciutat.

Imatge d'un notari antic

A finals de la dècada de 1360-1370, el resultat de les intervencions municipals en l'exercici de la notaria va haver de donar lloc a una corporació més aquiescent en termes polítics, tant pel que tocava al control extern de les autoritats locals, com al poder intern de l'elit de prohoms.

En aquestes condicions, la mateixa corporació podia convertir-se, actuant en connivència amb el municipi, en un instrument eficaç de vigilància del comportament individual i col·lectiu dels notaris urbans. Aquesta va ser una de les causes principals de la fundació del Col·legi de Notaris de València l'any 1369, i de la seua posterior reforma estatutària de 1384.

En aquests aspectes, el Col·legi creat en 1369 en res no es distingia de les confraries d'ofici que havien proliferat a la València de principis de segle XIV. Però, la política restrictiva de Pere IV en relació amb aquest tipus d'associacions, agreujada per la seua animadversió cap a l'artesanat unionista, confereix particular rellevància a una fundació com aquesta.

El monarca, com es declara explícitament en el primer privilegi fundacional de 1369, premiava així els serveis prestats per "nombrosos" notaris durant la guerra contra Castella.

El privilegi fundacional, atorgat a València el 20 de novembre de 1369, va ser recollit íntegrament en un segon privilegi donat a la localitat de Tamarit de Llitera el 20 d'abril de 1384. Amb aquest privilegi, el monarca va aprovar una àmplia modificació de les ordenances que els majorals i pròcers de Col·legi havien realitzat gràcies a les facultats que els concedia el privilegi anterior. Es va tractar, en realitat, d'una veritable refundació, que superava en molt les competències i l'organització establertes en 1369.

Curiositats passejant per València

https://actualitatvalenciana.com/passejantvalencia/la-corporacio-notarial-de-valencia-la-mes-antiga-despanya/?fbclid=IwAR3VUMZfWiwnZtiRN1W_fyor8kjLpcBwJz24HXFgnbZrYFpaNh9e6HRIJGQ